

Feesten en uitgaan

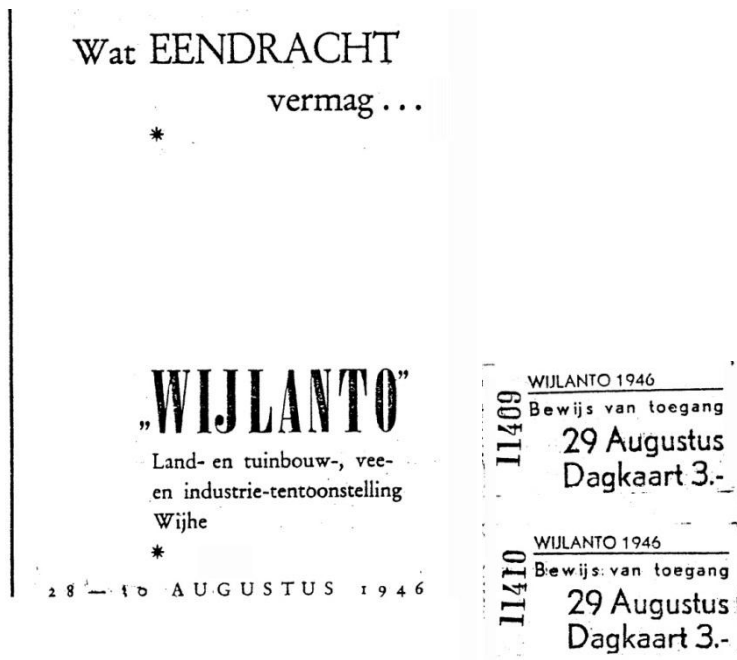
*Gaat alles voor de wind,
waar kan men dan niet tegen,
maar komen storm en regen,
dan wordt de man vaak kind.*

Ja, als in ons leven alles voorspoedig gaat, dan voelen we ons heel wat mans, maar komt ramp of tegenspoed dan worden wij vaak klein, en voelen we ons temeer afhankelijk van onze Schepper. Dan gaan onze gedachten eerder uit naar God. Dat wij elke nieuwe dag als een opdracht van Godswege mogen zien, dan zullen ook wij de nieuwe dag weer als een geschenk van God ontvangen.

*Geniet stil en tevreden,
den blijden zonnige dag,
gij weet niet of hier beneden,
een ander zo volgen mag.*

Zo zijn er ook mensen die maar steeds denken aan feesten en uitgaan. Nu is hier op zichzelf niets tegen, maar na de oorlogsjaren is dit feesten en uitgaan toch wel veel toegenomen, en wordt elke verjaardag of huwelijksherdenking of lustrum vaak met veel feestvertoon gevierd.

Wij maakten wel eens een bustocht, zoals in Augustus 1973, toen zijn wij naar naar Erve Kots in Lievelede bij Lichtenvoorde geweest. Wie van oudheden houdt, zoals ik, kon hier zijn hart op halen, het was in één woord fantastisch. Een dergelijke bustocht kostte veel meer dan vroeger, maar het was de moeite waard. Het reisje ging uit van de vrouwenvereniging. Direct na de bevrijding was er nog niet zo veel uit te gaan, wel is de bevrijding op grootse wijze gevierd. In Augustus 1946 zijn wij naar de tentoonstelling de Wijlanto in Wijhe geweest.

We zijn er met de brik naar toe gereden, samen met Mina en Johan Haverslag en Riek en Anton Slijkhuis.

Het vee en de paarden waren wel goed vertegenwoordigd, maar op veel ander terrein waren de gevolgen van de oorlog nog goed merkbaar.

In 1957 zijn wij naar de tentoonstelling Gouden Aren in Markelo geweest, samen met de zuster van Jet, Lina en haar man Willem Jansen. Het was toen was goed te merken dat de industrie de oorlogsjaren weer aardig te boven kwam.

Wij hebben daar nog van nabij gezien hoe er een luchtballon opsteeg. Voor het vullen van de ballon was een hele vrachtauto vol gasflessen nodig. Het was een fantastisch mooi gezicht om de Heer en Mevrouw Boesman te zien opstijgen naar hogere sferen.

De zuivelfabriek...

een verlengstuk

van

de boerderij

*

Aan den stand van een 7-tal coöperatieve zuivelfabrieken op de landbouwtentoonstelling moge een kort woord worden toegevoegd. Door hun deelname aan de landbouwtentoonstelling hebben deze coöperatieve zuivelfabrieken willen wijzen op hun beteekenis voor den boerenstand.

Meer dan de helft van de opbrengst van het boerenbedrijf ontvangt de boer in den vorm van melkgeld. De beteekenis van den afzet van de melk springt in deze streken dus ver uit boven die van welk ander product van het boerenbedrijf ook. Het spreekt dus vanzelf dat de boer in hooge mate belang heeft bij de uitkomsten van dit onderdeel van zijn bedrijf.

Voor de verwerking van de melk zijn in den tegenwoordigen tijd behoorlijk ingerichte bedrijven noodig, geleid door vakmensen en met bekwaam personeel. Hun deskundigheid, hun zakelijk inzicht en hun bedrijfsvoering zijn van groot belang voor wat de melk opbrengt. Moeten wij elken invloed op deze factoren, die uiteindelijk bepalen wat de boer voor zijn belangrijkste product - de melk - zal ontvangen, uit handen geven?

Naar onze meening kan het antwoord op deze vraag slechts luiden: neen! Uit welbegrepen eigenbelang dient de boer een behoorlijken invloed uit te kunnen oefenen op wat er met zijn melk gebeurt en op de factoren, die de uiteindelijke opbrengst van zijn melk bepalen. Slechts dan kan hij er van verzekerd zijn, dat zijn belangen bij de verwerking van de melk vooropstaan.

De coöperatieve zuivelfabriek - gedreven voor gezamenlijke rekening der leden - is, zoo gezien, het verlengstuk van de boerderij, die schakel in de ketting waarlangs de melk loopt, die van beslissende beteekenis is voor de vraag, wat zijn product zal opbrengen.

In onze omgeving heeft de boer in zijn coöperatieve zuivelfabrieken een krachtig middel om

de opbrengst van zijn melk veilig te stellen. Ongeveer $\frac{4}{5}$ deel van de geproduceerde hoeveelheid melk wordt in deze streken voor gemeenschappelijkerekening der boeren verwerkt. De beteekenis der coöperatieve zuivelfabrieken gaat echter uit boven die als verdedigers van de directe financiële belangen der boeren. Zij zijn het, die met vele andere middelen sterk hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van een krachtige boerenstand.

Uitbetaling naar vetgehalte

Het zijn de coöperatieve zuivelfabrieken geweest die er het eerst toe zijn overgegaan de melk naar vetgehalte te betalen. De boerin of de boer die vroeger zelf boter karnde weet er nog van mee te praten dat uit de vetste melk ook de meeste boter kon worden gemaakt. Het is nu niet anders. De vetste melk geeft de grootste hoeveelheid product en het is dan ook billijk, dat deze een hooger prijs maakt. De particuliere zuivelfabrikant had er weliswaar ook belang bij, dat het gemiddelde vetgehalte van de melk hooger werd, maar hij had er geen belang bij, den boer te laten deelen in een hoogere opbrengst, die hij bij een hoog vetgehalte uit de melk kon maken. Evenals het met andere zaken is gegaan, is het het

voorbeeld van de coöperatieve bedrijven geweest, dat den particulieren zuivelfabrikant tenslotte heeft genoodzaakt ook den weg van uitbetaling der melk naar vetgehalte in te slaan.

De melkveecontrôle

In het streven naar een rationeel bedrijf heeft de boer een belangrijken steun gevonden in de coöperatieve zuivelfabrieken. Bij de verhooging van de opbrengst van zijn vee ondervindt de boer krachtige medewerking, door het daadwerkelijk medehelpen aan de uitvoering van de melkveecontrôle.

T.b.c.-bestrijding

De bestrijding van de t.b.c. onder het rundvee, een ziekte, die de Nederlandsche veehouderij jaarlijks miljoenen kost, is sterk bevordert sedert de coöperatieve zuivelbereiding ook onder deze zaak haar schouders heeft gezet.

Melkerscursussen

Door het organiseren van melkerscursussen, waaraan in den loop der jaren in deze provincie duizenden hebben deelgenomen, is een doelmatige winning en behandeling van de melk op de boerderij sterk bevordert.

* *In vele gevallen vormt de coöperatieve zuivelfabriek dus het centrum van waaruit een sterke stoot in de richting van vooruitgang wordt gegeven. Zij kan dit doen, omdat zij is geworteld in het boerenbedrijf, omdat de belangen van den boer in haar eigen kring tot uitdrukking komen, omdat de boer in zijn bedrijf medezeggenschap heeft.*

Versterkt daarom de gelederen der coöperatie!

Het is Uw eigen belang!

Het was in 1916, dat er in Holten een landbouwtentoonstelling werd gehouden. "Un towstaand", zeiden de ouderen in Holten, en wij, de hoogste klassen van de school mochten er met de meester naar toe. Wij gingen met de kleedwagens, waar enkele boeren voor hadden ingespannen. Vader en Hendrik Janoom van Holterbroek hadden ze het ook wel gevraagd, maar die hadden er niet veel mee op. Ik weet nog dat Hendrik

Janoom zei: "De Deete met den krulkop zet zich op het vuurkistje en dan geet het an het jagen (hard rijden)." Hendrik Janoom was nogal gek met de paarden.

En zo gingen we over de Holterweg, die toen nog maar net verhard was over Espelo, waar ze toen bij Stroeks Harm met een dwarshuis (uitbouw) aan het bouwen waren. Zo kwamen wij dan op de tentoonstelling waar wij onze ogen uitkeken naar het vee en paarden en veulens en naar die grote tent met pluimvee en konijnen. Ja, van alles was er te zien en wij die nog nooit iets dergelijks gezien hadden wisten niet waar we moesten kijken. "Det is andere tabak als knester", zeiden ze vroeger altijd.

We mochten in de draaimolen en kregen we nog enkele versnaperingen. Er waren veel vreemdelingen, het was in de vakantie. Ik herinner mij nog dat er een Mijnheer en Mevrouw met hun zoontje stonden te kijken bij een veulentje waar een boerenjongen bij stond, en dat het zoontje zei: "Mag ik ook zo'n paardje hebben?" "Nee, dat jongetje wil dat paardje niet missen." Tegen de avond gingen we weer in de kleedwagens en zingend weer op huis aan. Onderweg in de Telgen zagen we onze Hendrik en Bertus van Holterbroek lopen. Die hadden toen nog geen fiets, maar lopen dat was men wel gewoon. In 1920 zijn wij, Holterbroeks Bertus en Anton en Kusters Willem en Hendrik en ik, samen naar Diepenveen naar de tentoonstelling geweest. Verder was er in die tijd niet zo veel te doen. Een enkele keer ging je wel eens mee naar een verkoping of een erfhuis. Elk jaar naar het Kerstfeest, en naar het Jaarfeest en dan naar de lotterije (verloting) in de stoom bij Fuick. De stoom heette nog altijd zo, omdat de vorige bewoner daar een maalterij in had.

Ik herinner mij nog goed, het was in 1911, dat er bij Jansen in het zaaltje (Okkenbroek) bij winteravond piepoavond werd gehouden. Dat heette zo, omdat de boeren dan een lange stenen Goudse pijp kregen. De Heer Crommelin van Huize Okkenbroek, die deze avonden organiseerde, had hiervoor een landbouwkundige spreker uitgenodigd. De bedoeling was om de jonge boeren voorlichting te geven in de nieuwere landbouwmethoden. Voor het gebruik van kunstmest waren de boeren nog wat huiverig, maar het kreeg toch allengs meer ingang, vooral slakkenmeel en kainiet. Men beweerde wel dat het soms bij nacht werd uitgestrooid uit vrees dat de burenen het zouden zien, maar toen men de goede resultaten zag, durfden het wel meer te proberen. Ook strooide men wel guano. Dat was vogelmest uit Peru, afkomstig van de rotsen waar 's nachts duizenden vogels verbleven. In de loop der tijden waren er geweldige hoeveelheden mest ontstaan. Dit werd fijn gemaakt en in zakken gedaan. Ook gebruikte men toen veel schoemeerde (schuimaarde), afkomstig van de terpen (verhogingen tegen waterfloed) uit Friesland. Dit werd meestal per schuit aangevoerd. Ook haalde men veel stroatendrek van de mestplaats bij Deventer. Dit was huisvuil van de straat gemengd met dat van de beerputten, er was toen nog geen riolering. Het ophalen werd toen nog door de putjesschepper gedaan, meestal 's nachts.

Ik weet nog goed dat Vader en Marinusoom ook naar die piepoavende gingen en dat ze dan een lange stenen pijp meebrachten. Wat herinner ik mij nog goed hoe we, Hendrik en ik, op een zondag met Grootvader mee mochten naar Schoonheten, hier was Grootvaders broer Berend Marsman vroeger Koningsjager (jachttopziener). Na de dood van Berend waren dat zijn beide zoons Hendrik en Hein.

Vanaf ons huis gaan we voor de middag over de lange diek, langs de nieuwe kamp en BerendJan zijn akker door onze veld, op de Heeterdijk aan. Daar was alles nog heide en dennen, tot bij de Wind (Kruiper) en dan langs Nieveld op de Vette Henne aan, en verder langs Basselman, langs de oude Kruiper en langs Nellies en verder links van de weg de Vriete en de Celle. Dan komen we op de Provinciale weg Heeten-Holten, toen nog zandweg, met rechts Lieries en links de Heege. We slaan rechtsaf langs Harmsen, Spikker en Hogeslag, dan langs de Veldwever en Hogeboom (Cents Joapik), waar wij rechtsaf slaan, het eerste huis onder Schoonheten is Veldzicht, met voor de deur een heideveld (vandaar de naam).

Veldzicht is mandenmaker. Opzij van het huis staan wat manden opgestapeld. In het vennegat voor de deur staan altijd bossen twijgen in het water tegen uitdrogen. Dan aan de linkerkant het Wormer met enkele zaadbergen en dan, iets eerder als het kasteel woont een timmerman en een smid Kukkie (Kok). Recht voor het kasteel is de Portlanderdijk, met daaraan rechts (maar hier komen wij niet langs) de Hertog van Portland, een vroegere herberg. Dit is nog duidelijk te zien aan de schuur, waar men vroeger zo met paard en wagen in de lengte doorheen reed, dan hoefde men niet uit te spannen, en het paard stond mooi binnen. Bij het Bonte Paard was het vroeger evenzo. En dan komen we bij Marsman, en daar bint ze blij det Hendrieksoom (Grootvader) doar is. Hendrikoom zit bij het vuur, hij had zich bezeerd bij een varken uit het hok halen en kwam daarbij in het aaltenputje terecht. Hoppen Bats, een buurman, had hen geholpen. Hein zei: "En Bats de grootste wille van de wereld."

Gdienemeuie heeft de koffie klaar en de drie dochters Rieka, Diena en Heintje zijn ook thuis. Als we er een poosje zijn geweest, komen Baron Bentinck en de Barones even op bezoek, om een en ander met Hendrikoom en Hein te bespreken. De Baron praat nog met Grootvader over Berend, de overleden broer van Grootvader, en de Baron laat Grootvader een sigaar opsteken. We hadden we nog nooit eerder gezien, dat Grootvader een sigaar rookte.

Na het middageten gaan wij nog kuieren (wandelen) in de Paddenhof waar hun bouwkampje ligt. Hein doet nog even het geweer aan de schouder om de ronde te doen in de bossen. Ze hebben ook nog een stuk of vier koeien en die moet Grootvader ook nog zien. Dan is het al gauw donker en pakt Grootvader de stok en gaan we op huis aan. Onderweg zien we overal onderweg de lichtjes uit de vensters stralen. Ik ben wel een beetje bang dat we zullen verdwalen, maar Grootvader kent de weg op zijn duimpje. Ik ben blij als we weer thuis zijn, want door dit lopen door de eenzame velden ben ik wel moe geworden.